



QUI TÉ POR DE LA LAIA D'ESPRIU?

JOSEP MARIA SOLÀ

Per a les alumnes
de literatura catalana. 2016,
#SócD'humanístic

El passat dijous 15 de setembre, a les 22.40 (*prime time*), es va estrenar a TV3 la segona adaptació cinematogràfica de la novel·la *Laia* (1932) de Salvador Espriu. Dirigida per Lluís Danés, amb guió de Lluís Arcarazo i Maria Jaén, i protagonitzada meravellosament per Miranda Gas (Laia), Ivan Benet (Quelot) i Roger Casamajor (Esteve), en els seus personatges principals, i filmada íntegrament a la platja del Cavaïó (Arenys de Mar), constitueix una de les aproximacions més brillants que s'han fet mai a l'univers literari del poeta de Sinera. La

hi vaig trobar tant, d'excel·lent, que l'endemà vaig córrer a cercar les crítiques (elogioses, esclar) als diaris i a tot arreu per compartir-hi la joia d'haver gaudit, per fi, d'una adaptació seriosa, rigorosa, fidel i estèticament irrefutable d'una obra d'Espriu al cinema (l'anomenen una «TV movie», és igual).

La meva consternació va ser, ai las, que tan sols la crítica de TV de l'*Ara*, a càrrec de Mònica Planas, es feia ressò de la magnitud i de la bellesa que havíem pogut contemplar la nit abans per TV3. La resta del país, com sempre, dormint a la palla; amb l'honrosa excepció d'haver obtingut, darrerament, el Premi DO Catalunya a la Millor Producció Catalana (el passat 26 de novembre dins la 14^a edició del Festival Zoom d'Igualada). Què ens està passant? Que potser hem perdut l'olfacte (i el bon gust) i ja no sabem distingir entre un fricandó de vedella i un pollastre a l'ast? I encara em sortirà algun perepunyetes a dir-me que era una adaptació massa teatral, o sigui, teatre filmat (que no és pas el mateix que una pel·lícula teatral). Justament, un dels seus grans encerts és haver convertit el poble de Sinera en una immensa àgora (un gegantí cercle de fusta blanc que simbolitza l'ambient opressiu i repressor del poble), amb una sola entrada, a dins de la qual transcorre tota l'acció —menys la de l'interior de les cases. Que té un regust fellinià? I tant, i volgut pel director! I un regust neorealista, esperpèntic, *atitellat*, del món com un teatre,

barroc, pessimista i mediterrani; colors forts i personatges tèrbols, com la mateixa protagonista: els únics moments feliços, bellíssims i onírics de la qual són quan està nedant nua i sola al mar —una pura meravella. Estic absolutament convençut que a Espriu li hauria encantat aquesta adaptació: quan la va escriure, Espriu tenia 18 anys i estava més a prop del modernisme naturalista d'uns *Drames* rurals de Caterina Albert que no pas dels arbitrarismes noucentistes. I ja llavors en va rebre unes crítiques ferotges. *Laia* va ser titllada de «moralment malsana»: encara ho és, per a nosaltres? Encara ens fa por?

A l'inici he parlat de segona adaptació perquè tinc en compte la pel·lícula del mateix nom dirigida per Vicent Lluç (1972) i interpretada per Núria Espert i Paco Rabal, amb un guió en el qual van intervenir M. Aurèlia Capmany i Jaume Vidal Alcover.

Davant el sospitosos silenci a l'entorn de la *Laia* de Danés, davant la fotesa dels 14 diacrítics (aquest és el gran problema de la llengua catalana?), davant aquesta serpentina «revolució pedagògica» iniciada al nostre país, davant la desaparició del millor suplement dominical en català (el RAR del diari *Ara*), hom es comença a preguntar si és cert que Catalunya ha iniciat un procés de decadència imparabile davant del qual, quan hàgim aconseguit la tan desitjada independència, ja no hi tindrem res a fer.